

Bomo tožili državo?

Se spomnimo izraza steber ali spomenik korupcije? Dolgo je mastno krasil naslove medijev, a zdaj, ko vlada želi luknjo TEŠ 6 obesiti na državljane, smo tiho.

Avtor: Dejan Ogrinec, Zarja, 14.2.2017

Z novelo energetskega zakona bi namreč rada uvedla nov prispevek na položnicah za elektriko, z njim pa bi plačali več kot 1,4-milijardno (in preplačano) naložbo v to elektrarno.

Kljub nekajletnemu opominjanju in jasnim dokazom (ki se jih je javnost na koncu že naveličala poslušati) o ogromnih strokovnih in finančnih luknjah pri projektu TEŠ 6 prihaja zdaj novela zakona, s katero bi nasedlo napako radi obesili na zaradi krize že tako spraznjene denarnice navadnih državljanov. Za preplačano naložbo smo očitno krivi kar sami, ker ... nismo nikogar od odločevalcev projekta TEŠ 6 v slogu mariborskih vstajnikov odnesli iz pisarne?

Saj je samo en evro. Poenostavljeno gledano si trenutna vlada želi oprati roke v slogu Poncija Pilata: narod bo uredil tisto, česar sami več kot desetletje niso zmogli. Ta zmedeni klobčič bodo preprosto pometli pod preprogo, kot da ničesar nikdar ni bilo, plačevali pa naj bi »samo« po evro na mesec pri položnicah za elektriko. Upravniki energetike pa se bodo sami sprosti odločali, ali bo ta en evro dovolj ali si morebiti želijo več (še višje plače – že zdaj imajo v povprečju najvišje – ter več dodatkov in nagrad).

Preiskati, odkriti, odvzeti! Brane Golubović, tisti, ki je ogromno pripomogel k vpisu vode v Ustavo, je v času svojega poslanskega mandata v zvezi s TEŠ 6 (in bančne luknje) naslovil na ministra za notranje zadeve Gregorja Viranta, ministra za finance Uroša Čuferja, ministra za pravosodje Senka Pličaniča in ministra za infrastrukturo in prostor Sama Omerzela uradni predlog, da se v najkrajšem mogočem času pripravi zakon, ki bo omogočil skupno preiskavo vseh pristojnih institucij v sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki z različnih področij. Kajti dokler se preiskave izvajajo ločeno, ni razvidno nič. Če pa tak zakon ne bi prinesel ustrezne rešitve, naj ministri poiščejo drugo, saj je treba poiskati vse odgovorne in druge povezane osebe, ki so kadar koli pri sprejemanju ključnih odločitev pri TEŠ 6 (in drugih malverzacijah) ravnale neodgovorno, kot slab gospodar javnega premoženja, koruptivno ali nezakonito, jih kaznovati in jim pobrati premoženje, čeprav ga skrivajo. Se je kaj zgodilo? Nič! Čisto nič!

Igračkanje s stotinami milijonov. Ob dejanju trenutne vlade in obremenitvi državljanov v obliki samoprispevka se je prvi zganil evropski poslanec dr. Igor Šoltes, nekdanji vodja računskega sodišča. Zgroženo je opozoril, da je bila sprva naložba v TEŠ 6 ocenjena na 600 milijonov evrov, do leta 2010 je narasla na 1,1 milijarde, do konca leta 2013 že na vrtoglavih 1,4 milijarde evrov. »Številke zvenijo precej znano, če jih primerjamo z naraščanjem ocenjene vrednosti drugega tira, ki ga dandanes prav tako ocenjujejo na 1,4 milijarde. Na gospodarsko neupravičenost 1,4-milijardne investicije se je daljše obdobje opozarjalo več vlad in bilo je veliko prizadevanja tako civilnih iniciativ kot tudi nadzornih institucij za ustavitev te investicije. Več kot očitno je, da v primeru TEŠ 6 ni šlo za povečevanje energetske učinkovitosti države, ampak za povsem druge namene, predvsem finančno-apetitne narave.« Se zavedamo razlike med 600, 1100 in 1400 milijoni evrov? Bi bili vi pred nakupom česa večjega tako površni? Bi za clia plačali kot za ogromnega BMW-ja? Kdo je toliko trčen?

Smo se res že vdali? Pri vprašanjih uveljavljanja politične in etične odgovornosti dnevnopolitične in z njo povezane ekonomske elite smo državljani brez učinkovitih sredstev nadzora in upiranja, opozarja dr. Andraž Teršek. Tudi zato, ker sta za uveljavljanje te vrste odgovornosti potrebna vest in čut za odgovornost, česar pa že dolgo kot da ni več. »Pri pravni odgovornosti je morda vsaj malo drugače. Predvsem v zadnjem času se kaže, da slovensko sodstvo postaja vsaj malo dojemljivo za obravnavo primerov, ko je mogoče dokazati škodljive posledice za ljudi in okolje zaradi napačnih ali nedopustnih ravnanj odločevalcev in privilegirancev iz politike in gospodarstva. Res pa je, da so primeri učinkovitega sodnega nadzora in sankcioniranja še zelo redki, in šele čas bo pokazal, ali pomenijo tudi spremembo sodne politike in prakse.« Kar najbolj pa se majhnost posameznika in nemoč državljana ob očitnih nečednostih ali celo pravnih nevzdržnostih pokažeta vselej, kadar so kakor koli povezane s pravnim redom EU, odločitvami tehokratov v Bruslju in najvplivnejšo skupino svetovne gospode, to so multinacionalke in finančne ustanove. Pri njih smo ljudje za zdaj še brez učinkovitih političnih in pravnih mehanizmov nadzora in uveljavljanja odgovornosti.

Morali bomo dvigniti glave v slogu Romunov! Dr. Teršek pa opozarja, da obstajajo možnosti, ki jih je treba odločno in vztrajno uporabljati. Kratkoročno in dolgoročno. »Vztrajanje pri vlaganju pravnih sredstev pred sodišči, zatekanje po pomoč k sindikatom, varuhom človekovih pravic, delovanje organiziranih skupin pritiska, občasni protesti, civilna nepokorščina, tudi nenasilni upor, v največji meri pa je treba biti odgovoren do sebe. Ne biti idiot – biti poučen o splošno pomembnih zadevah, brati prave vire, se samoizobraževati in ohranjati civilni pogum. Nič več, a tudi nič manj od tega,« je še dodal.

Ana Jug: Tožba državljanov! Če nehamo viti roke in si zavihamo rokave, je predlog odvetnice Ane Jug iz skupine Kazenska ovadba, ki se že leta bojuje proti elitam, naslednji: »Glede na to, da imajo direktorji TEŠ po več kot tri milijone evrov denarja, za katerega ne vedo izvora, in pa glede na jasen namen, da bodo vse naprtili davkoplačevalcem in da nič ne kaže, da bi kdo odgovarjal, imam dve ideji, ki bi ju izvajali kumulativno: ko se bo obravnaval energetski zakon, napolnimo dvorano državnega zbora in nesimo ven vse poslance, ki bodo glasovali ZA (državljeni imamo pravico prisostvovati)! Pripravimo kazensko ovadbo zoper vse akterje – ampak kot davkoplačevalci in oškodovanci – kajti oškodovanec mora biti tekoče seznanjen, kaj se dogaja s kazenskim postopkom, in lahko tvorno sodeluje v njem. Ustanovimo družbeni nadzor ali pa se priključimo SINTEZI, ki ga že izvaja (dr. Pavliha, dr. Damijan, dr. Mencinger ...), in delujmo z javnimi zahtevami, opozorili, pismi poslancem in podobno.

»Pravljica« o TEŠ 6. Nekje za zaprtimi vrati je več vlad nazaj padla odločitev, da bomo zgradili Termoelektrarno Šoštanj 6 (TEŠ 6). Vlada Slovenije je bila decembra 2006 seznanjena s prvo ceno (600 milijonov evrov), v septembru leta 2007 se je cena dvignila na 954 milijonov, da bi junija 2008 dosegla že 1,343 milijarde evrov. Decembra 2009 je bil sklenjen aneks k pogodbi za dobavo opreme za 1,103 milijarde evrov in takrat se je začela gradnja.

Prvi negativni odmevi se pojavijo v javnosti že 19. decembra leta 2009. Ekonomist Jože P. Damijan (»Smrdi do neba – Ekološka bomba iz Šoštanja«) je opozarjal, da gre »za obupno slab energetski projekt, ki je nujno potreben kritične presoje stroke in finančne in protikorupcijske komisije«.

Glavna protagonist naložbe v TEŠ 6 sta bila ministra Franci Križanič in Matej Lahovnik. Tedanji gospodarski minister Andrej Vizjak pa je bil polemichen (v dialogu z direktorjem TEŠ 6 Urošem Rotnikom), »da bi bilo bolje za razmeroma nizke stroške posodobiti peti blok, ki bi imel skupaj s plinskima enotama 429 megavatov moči, kot graditi drag nov šesti blok«.

Predsednika vlade Boruta Pahorja so 16. marca 2010 Kovačič, Bavdaž, Petrač s pismom opozorili o nesprejemljivem nadaljevanju. Vlada se ni odločila, da zaustavi nadaljevanje del, vodstvo TEŠ pa je pospešeno gradilo in povečevalo potencialno škodo zaustavitve projekta – politika dokončnih dejstev.

KPK je recimo izločil Križaniča, ker je bil ta solastnik inštituta, ki je leta 2006 izdelal ekonomsko študijo o TEŠ 6, izvršni direktor Greenpeacea pa pozival Boruta Pahorja, »naj preneha podpirati fosilna goriva«.

Vmešala se je še Evropska banka za obnovo in razvoj s posojilom in pometanje izpod ene preproge pod drugo se je začelo. Mnogo je bilo odstavljenih direktorjev. Eden od njih, Uroš Rotnik, je denimo v televizijsko kamero izjavil, »da so provizije dobili tisti, ki so ga odstavili«.

Tudi vlada Janeza Janše je dala pozitivno mnenje (februar 2012) in državni zbor je potrdil 440 milijonov »dodatka« EIB. Zaradi TEŠ 6 je odstopil KPK, računsko sodišče pa je leta 2014 ugotovilo, da pri posojilu NI bilo izpolnjenih več pogojev, da ne omenjamo še visokega dviga cene premoga.

Da bomo plačevali kazen zaradi slabega ogljičnega odtisa in takšnih neslanosti, kot je bila grožnja s prekinitvijo dobave električne energije, če se bo kdo vtikal v TEŠ 6, ob tem, da nikogar ne skrbi za zdravje prebivalcev (veliko je opozoril!), vse to je samo še pika na i!

Vso škodo želi vlada z novelo energetskega zakona, ki bo v javni obravnavi do 7. marca, prevaliti na položnice za elektriko z uvedbo prispevka za TEŠ 6.

Iz skupine Civilna iniciativa za vodo in svobodo tudi prihaja poziv. Treba je nasprotovati predvsem:

1. prispevku za blok 6 Termoelektrarne Šoštanj (TEŠ 6), da ga ne plačujejo ljudje (uporabniki), ampak naj ga plača državni proračun, če ga že HSE ne;
2. temu, da gre zakon v sprejem po skrajšanem postopku. Naj se zakon sprejema po rednem postopku.

Do 7. Marca je še čas! Demokratično orodje, ki ga lahko uporabimo za argumentirano nasprotovanje, je prav sprejemanje novele zakona o pokrivanju razlike med tržno in stroškovno ceno elektrike pri obratovanju TEŠ 6, pravi Brane Golubović. »Do 7. marca, kolikor bo zakon v javni obravnavi, je to lahko prostor demokratičnega nasprotovanja, v katerem pa morajo sodelovati tako stroka kot politika in seveda zainteresirana javnost. Nato sledita obravnavi in sprejem na vladi in nato v DZ, kar je naslednji korak pritiska, da se takšen zakon ne sprejme.« Dodal je še, da je treba v Sloveniji začeti konkretne ukrepe, da do leta 2020 pridobimo na pridobivanje energije iz obnovljivih virov in se odpovemo kurjenju premoga za energijo, kot so si to določile nekatere evropske države. Finska je najbližje temu cilju. Tudi hidroelektrarne so že zgodovina, mi pa razmišljamo o uničevanju reke Mure, celotne Save in še katere od rek!